

מסורת הש"ס

אלו הן הגולין פרק שני מכות

יב.

עין משפט
נר מצוה

סו א ב ג מיי פ"ה
מהל' רוצה הלכה יג
סמך עין עט:
סו ד מיי מ"ט פ"ז הל' ד
ו"פ"י מהל' שמעין
ה"ג סמך עין קכ"א:
סו ה מיי פ"ז מהל'
רוצה ה"ג וכל"ס
סמך עין עה עו:
סו ו ז מיי שם פ"ח
הלכה יא סמך עט:
ע ח מיי פ"ב מהל'ס
שמעין הלכה ד סמך
עין קכ"א:
עא ט מיי פ"ח מהל'ס
רוצה הלכה ה:
עב י מיי שם פ"ה הל'י:
עג כ מיי שם הלכה יא:
עד ל מיי שם פ"ח
הל'י:
עה מ מיי פ"ה מהל'
ממרים הל'ד סמך
לאון ריג ע"שע"י יוד' ס'
רמח ספ"ה:
עו ז מיי שם:
עז ח מיי פ"ח מהל'ס
רוצה הלכה ג:
עה ע מיי שם פ"ח
הלכה יא:

(א) קדושים טו: (ב) ע"י מוס'
צ"ח: מה: ד"ה ג'נר:
(ג) נעליל יא: (ד) כ"ב כד:
ערכין ג: [מוס' ערכין
פ"ה]: (ה) וסנהדרין מה:
(ו) ע"י מוס' ר"ה כו: ד"ה
דחמנא: (ז) ונלקטו ליתא
וכן כ"מ א"ח: והתניא
במזיר וכו': (ח) נצרכות
לא: קדושים פ: וס"י:
(ט) ע"י מוס' טוטה כד:
כ"ה ור' יוחנן וכו' מה
שכתבו בסוף דבריהם ומוס'
נמנות: ד"ה מלי כ"ו:
(י) סנהדרין פ"ה: (י"א) ע"י
פ"ג מ"ו: (י"ב) בפנים כ'
חלפה כחשה דמשי' פ"ג
מ"ו: (י"ג) וסנהדרין: (י"ד) ע"י
מ"י מעשיות: (י"ה) נמנות
כא: (י"ו) ע"י דה"א טז:
(י"ז) נעליל גנבעין ואין אמריק
וזכור קח: יום שמת צו עלי
נאמר צו ירוש' משכן שילה
כ' חלפה כש"י בע"י:
(י"ח) נבס"ל: ק"ץ רומי:
(י"ט) נעליל את פלח קדמה
אלפים כחמנא: (כ) נעליל
שאה עומד וכו' ועשה
לפניו וכו': (כ"א) מהר"ם מ"י:
(כ"ב) רש"י:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה טעה יואב וכו'
ולא מעל מוכחי: ע"י יונה
דף פה ע"א כש"י ד"ה
ולא מעל מוכחי וכו':
ב"ה ה"ג אלא וכו'
ואינו מוחרר על כבוד:
ע"י כדנפות הלכתי:
פרשת מולדות:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין לו גואל הדם:
(ב) שם רבי אליעזר אומר
עד עמד: י"ב רישא דקלא
ולא ימות הרוצח עד עמד
וגו': (ג) רש"י ד"ה מגרש
וכי ומדומם מחוק נעיר
אלפים אמר וכתב
מקור: (ד) וס"י אין וכו'
לענין כ"ל וס"י וכו':
(ה) תוס' ד"ה אין וכו'
אמרין דגבין לא נתקדשו
וא"כ אי הוי מעשר שני
וכי וי"ל דמיימי שענפיו
שבהן מועטין וכו' כאלו
עומדין כאלו וכו' ועוד
י"ל וכו' ואורי ירושלם
וגבה שוין לקרקע
הס"ד:

הגהות הגר"א

[א] גמ' וכל אדם אין
חייבין לנ"ל: [ב] שם
והסו"ק: (א) וכל אדם
דפוסים (ס"ס): [ג] שם
עומד בפנים כ"ל:

רבינו חננאל

אליבא דרבי אליעזר כ"ע לא פליגי. כלומר מאן דאמר מתה ודאי כרבי יהושע אמר ולא כרבי אליעזר דאליבא דרבי אליעזר ליכא למ"ד מתה כיון דלגבי עבודותיו אמר פסולות למפרע ודאי אין זה כהן: כי פליגי אליבא דרבי יהושע. כלומר אין אנו זריכין לומר מ"ד בטלה כרבי אליעזר ולא כרבי יהושע דאליבא דרבי יהושע איכא למימר דפליגי: פועל ידיו סלף. עבודותיו כשירות אצל לענין שאר דבריו אינו כהן: טעה יואב. דדרשא ב' דמעס מוזחי תקטנו ו' ולא מעל מוזחי ו' וסכסור דהיינו מעל מוזחי: מוצא בים עולמים. דכתיב מוצחי המיוחד לי: ה"ג והוא תפס מוצחא של כמה. שעשה דוד לפני הארון שהיה צאהל אשר נטה לו דוד צעיר דוד כדכתיב וינס יואב אל אהל ה' ומלניו דדברי יונס יואב אל אהל ה' מוצחא דרבי ולי אפשר לומר מוצחא של שילה שהוא היה צימי דוד ושלמה ב' (היה גנבעין): שרו של רומי. סמאל שיער צנצנה שבתלה יפרע ממנו כשיגיע ב' הקץ צנצנה כדכתיב י'עשיהו (ד) יפקדון ה' על צנצנה המרוס כמרוס ואחר כך על מלכי העלמה כלום האלמה: חמור גבויס. מדמו של סמאל. ואף על פי שאין המלאכים נשר ודם כתב צו הכתוב כעין הריגת העלם לשכר את האון מה שהיה יכולה לשמוע: לא נתנו לקטורה. ללוים שהן שלם: סיפוק ליה. דאין צונין צית במגרש דל"כ הוה ליה מגרש עיר: אין עושין שדה. של לויים: מגרש. שנתנו ללוים אלפים אמה סביב העיר כדכתיב (במדבר לה) ומדומם מחוק נעיר (א) וכתבי מקור העיר וחולא אלף אמה וגו' הא כיצד אלף אמה מגרש שאין צו לא צית ולא שדה והשאר שדות וכרמים: למחילות. תחת הקרקע שאין אוכלות כנגרש כלום מלמעלה ואי לאו דכתיב צה ולא בתחומה הייתי אומר יוד בתחומה כמערה: ורלם. איכא לפרושי לשון כיווי כמו (שמות לו) ועשה צנאלל ואהליאב ואיכא לפרושי לשון רשות כמו ועשה ה' להם וגו' (דברים לה): סופו חמור מסתלסל. סופו חמור לתמוס. מתלתו מלעשה: אכ שגרה אה הכן. בנו השני נעשה גואל הדם של אחיו והורג את אביו: הא. דתניא נעשה רבי יוסף הגלילי היא דאמר מצוה לגואל הדם: לכל אין הכן נעשה וכו'. לכל עבירות שבתורה אין הכן נעשה שלם צ"ל עד אביו לא להלקותו ולא לגדלותו חמור ממסית: ה"ג אלא לא קשיא הא כצנו הא כצנ צנו. הא דתניא אין צנו נעשה גואל הדם צנו של רוצח קאמר והא דתניא צנו נעשה לו גואל הדם צנו של הרוג קאמר שהוא צנ צנו של רוצח ו' ואינו מוחרר על כבוד: מהתני' הכל הולך אחר סנוף. אפי' הארץ צעיקו שנתון התמוס הרי הוא כיוצא חון לתמוס ואם עיקרו חון לתמוס ונפיו צתון התמוס אף העיקר קולט: גמ' אין שהוא עומד צנפניס. צירושלים. ולענין אכילת מעשר שני צירושלים הא שניה: מכנגד החומה וכו'. אלמא לא נופו שדינן צתון עיקר ולא עיקר צתר נופ: צחומה סלה רחמנא. דכתיב (דברים יב) לפני ה' אלהיך תאכלנו: דידה סלה רחמנא. דכתיב (במדבר לה) כי צעיר מקלטו יש צו ונפיו ראו לדירה יותר מעיקרו: צירושלים. לענין מעשר הלך אחר הנוף: רבי

אליבא דרבי אליעזר כולי עלמא לא פליגי כי פליגי אליבא דר' יהושע מאן דאמר מתה כרבי יהושע ומאן דאמר בטלה עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם דכתיב י' בך ה' חילו ופועל ידיו תרצה אפי' חללין שבו אבל הכא אפי' רבי יהושע מודה: נגמר דינו וכו': אמר רב יהודה אמר רב שתי מעיות מעה יואב באותה שעה דכתיב י' וינס יואב אל אהל ה' ויחזק בקרנות המזבח מעה ש'אניו קולט אלא גגו והוא תפס בקרנותיו מעה ש'אניו קולט אלא מוצחא בית עולמים והוא תפס מוצחא של שילה אביו אומר בהא נמי מיטעא מעה מעה ש'אניו קולט אלא כהן ועבודה בידו והוא זר היה אמר ריש לקיש שלש מעיות עתיד שרו של רומי למעוה דכתיב מי זה בא מאדום חמוין בגדים מבצרה טועה שאינה קולטת אלא ב' בצר והוא גולה לבצרה טועה שאינה קולטת אלא שוגג והוא מזיד היה טועה שאינה קולטת אלא אדם והוא מלאך הוא אמר ר' אבהו י'ערי מקלט לא נתנו לקבורה דכתיב י' ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכושם ולכל חיותם לחיים נתנו ולא לקבורה מיתבי ב' שמה השם תהא דירתו שם תהא מיתתו שם תהא קבורתו רוצח שאני דגלי ביה רחמנא: כשם שהעיר קולטת וכו': ורמינהו וישב בה יבה ולא בתחומה אמר אביו לא קשיא יכאן לקלט כאן לדור לדור תיפוק ליה ד'אין עושין שדה מגרש ולא מגרש שדה לא מגרש עיר ולא עיר מגרש אמר רב ששת לא נצרכה אלא למחילות: רוצח שיצא חוץ לתחום וכו': ת"ר ורוצח גואל הדם את הרוצח ב' מצוה ביד גואל הדם אין ב' גואל הדם רשות ביד כל אדם דברי רבי יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר רשות ביד גואל הדם וכל אדם א' חייבין עליו מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי מי כתיב אם רצח ורבי עקיבא מי כתיב ירצח אמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב רוצח שיצא חוץ לתחום ומצאו גואל הדם והרגו נהרג עליו כמאן לא כר' יוסי הגלילי ולא כר'ע הוא דאמר כי האי תנא דתניא ר' אליעזר אומר י'עד עמדו ב' לפני העדה למשפט מה ת"ל לפי שנאמר ורצח גואל הדם את הרוצח יכול מיד ת"ל עד עמדו לפני העדה למשפט ורבי יוסי רבי עקיבא הא י'עד עמדו לפני העדה למשפט מאי דרשי ביה ההוא מיבעי ליה לכדתניא רבי עקיבא אומר ב'מנין לסנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש שאין ממיתין אותו עד שיעמוד בב"ד אחר ת"ל עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר ת"ר א'ם יצא הרוצח אין לי אלא במזיד בשוגג מנין ת"ל אם יצא יצא מ"מ והתניא ב' (וההורגו) במזיד נהרג ב'שוגג גולה לא קשיא הא כמאן דאמר אמרינן ד'דברה תורה כלשון בני אדם אדם אפי' מסתברא כמ"ד דברה תורה כלשון בני אדם שלא יהא סופו חמור מתחלתו מה תחלתו במזיד נהרג בשוגג גולה אף סופו במזיד נהרג בשוגג גולה תני חדא אב שהרג בנו נעשה לו גואל הדם ותניא אידך אין בנו נעשה לו גואל הדם לימא הא רבי יוסי הגלילי והא ר'ע ותסברא בין למ"ד מצוה בין למ"ד רשות מי שרי והאמר רבה בר רב הונא וכן תנא דבי רבי ישמעאל ל'כל אין הכן נעשה שליח לאביו להכותו ולקללתו י'חון ממסית שהרי אמרה תורה לא תחמול ולא תכסה עליו אלא לא קשיא א'הא בבנו והא בבן בנו: מהתני' י'אילן שהוא עומד בתוך התחום ונופו נוטה חוץ לתחום או עומד חוץ לתחום ונופו נוטה בתוך התחום הכל הולך אחר הנוף: גמ' ורמינהו י'אילן שהוא עומד ב' (בתוך הפנים) ונוטה לחוץ או עומד בחוץ ונוטה לפנים מכנגד החומה ולפנים כלפנים מכנגד החומה ואערי מקלט קא רמית מעשר בחומה תלה רחמנא ערי מקלט בדירה תלה רחמנא בנופו מתדר ליה בעיקרו לא מתדר ליה ורמי מעשר אמעשר ב'דתניא י'בירושלים הלך אחר הנוף בערי מקלט הלך אחר הנוף אמר רב כהנא לא קשיא הא ר' יהודה והא רבנן דתניא

שבו תרצה אבל הכא אפילו רבי יהושע מודה דבטלה כהונה: נגמר דינו בלא כהן גדול וא"כ תנאמה כ"ג ומי שהרג כ"ג וכ"כ שהרג אינו יוצא משם לעולם ב' לא לעדות מצוה ולא לעדות ממון ולא לעדות נפשות ואפילו כל ישראל צריכין לו כיוצא בו: א"ר יהודה אמר רב שתי טעיות טעה יואב כו': וירושלמי רבי יוחנן שלח לרבנן דתמן תרין מילין אתון אמרין בשם רב (ולי) [נולית] אינון כן אתון אמרין בשם רב לא תחירו ביפת תואר אלא כעילה ראשונה ואני אומר לא ראשונה ולא אחרונה אלא אחר כל המעשים שנאמר ואחר כן תבא אליה ובעלתה ותוב אמריתו כי טעה יואב והחזיק בקרנות המזבח ואין הקרנות קולטות אלא גגו לא גג כשכילה קולט אלא גג בית העולמים קולט ואני אומר לא הקרנות קולטות ולא הגג קולט לא של בית העולמים ואין קולטות אלא ערי מקלט בלבד. ואפשר יואב תחבטו ראש השלישים היה טועה בדבר זה אלא לסנהדרין ברת אמר מוטב יהרג בבית [דין] שירשוהו בני דתן חרוגי ב"ד נכסיון לירושין חרוגי מלכות נכסיון למלך מיד אמר שלמה וכי לממונו אני צריך לרשע דמי חנם אני צריך ב': כשם שהעיר קולטת כן תחומה קולטת ואע"פ שאינו דר בתחומה ב' אם יש שם מחילה אבל קולטת ואין רשות לגואל הדם להורגו בתחומה. הריגת הרוצח מצוה ביד גואל הדם וביד כל אדם רשות דברי ר' יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר גואל הדם רשות וכל אדם א' חייבין עליו משום דרב אמר ורצח שיצא חוץ לתחום ב' קודם שיגמר דינו לגלות ומצאו גואל הדם והרגו נהרג עליו. ומתחמת כמאן אמר רב לשמעיה לא כר' יוסי הגלילי דאמר מצוה ולא כר' עקיבא דאמר רשות מ"מ לתרויהו פטור. ואמרין רב דאמר כר' אליעזר כו': תיר ואם יצא הרוצח אין לי אלא במזיד כו' אמר אביו מסתברא כמאן דאמר דברה תורה כלשון בני אדם אלא במזיד נהרג בשוגג גולה יהיה אחריתו בשוגג נהרג אלא בשוגג גולה: תני חדא אב שהרג בנו נעשה גואל הדם ותניא אידך אין בנו נעשה גואל הדם. פריקין אם עשו הרג תימן ב' אליפו ו' אליפו נעשה גואל הדם של בנו שלו והורג עשו אביו אבל אם הרג עשו ונעול בנו (של) [שלו אין] אליפו גואל דם אחיו מיד אביו: [מתני'] אילן שהוא עומד בתוך התחום ונופו נוטה חוץ לתחום כו' עד הכל הולך אחר הנוף. ותימן עלה הא דתנן במעשר שני פ"ג אילן שהוא עומד בפנים נוטה לחוץ או עומד בחוץ ונוטה לפנים כלפנים מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ. ופריקין שאני מעשר דבחומה תלה רחמנא ואעלית לפני ה' אלהיך במקום וגו' פ"י אין נאכלין חוץ לחומה וירושלים בלא פדיון ואין פדיון לפנים מן החומה אלא נאכלין בתורת מעשר שני וכן מפורש בתלמוד ארץ ישראל במקומו לפיכך כל הפירות שהן חוץ לחומה חשבונין כחון ומה שהן בפנים כלפנים אבל ערי מקלט ישיבה כתב בהו בנוף אפשר להיות ישיבה בעיקר לא: ורמי מעשר אמעשר דהא תנן במעשרות סוף פ"ג מ"מ בערי מקלט הכל הולך אחר הנוף. ופריק רב כהנא לא קשיא הא דתני אחר הנוף לר"י והא

(א) כחשה חלפה ואשוי יואב לא לעדות מלוה וכו' ותשמע דקא' אלוהו רחמיס דיואלס צמיתס סה"ג ואולי דרביס היה לו גיטסא אחרת או דחמך דכדרי רביס ונ"ל ואשוי יואב וכו': (ב) ע"י סנהדרין מ"ח ע"י מוס' שם ד"ה גנבלום: (ג) ר"ל אף י"ט שם מחילה מ"מ אינו רשאי לעור שם: (ד) ד"ה הגירסא גמ' כדפוס ויזיליא ויכ"ה בהסוה הגרסא ו"ל כאן: (ה) ע"י נעליל דף י' ע"כ בתמלה וכו' שם שנתמייב גלות מחזיקין: (ו) פ"י רביסו י"ע ואולי ט"ס כאן: